

Més enllà de la llegenda

Una exposició descriu el naixement de la Generalitat de Catalunya

El naixement de la Generalitat de Catalunya té una data, l'any 1359, i és a partir d'aquí que comencem a sumar-ne els presidents (amb l'actual, 128). Aquestes xifres poden fer pensar que l'antiga Diputació del General i la Generalitat dels nostres dies són una mateixa cosa. Res més lluny de la realitat. Per posar les coses al seu lloc, des del 22 de desembre de 2009, l'exposició «El naixement de la Generalitat de Catalunya» descriu els orígens de la institució medieval i les causes que la van fer sobreviure més enllà del que esperaven els seus promotors. L'exposició ha estat comissariada pel professor de la Universitat de Girona Pere Ortí, juntament amb Manuel Sánchez i Pere Verdés, del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). L'objectiu primordial de l'exposició se centra a mostrar els orígens de la Generalitat en el context de la història de Catalunya baixmedieval, i per facilitar-ne la comprensió s'ha dividit en cinc àmbits que exemplifiquen, d'una manera coral, un moment especialment complex per al país.

La construcció d'un mite

Quan s'explica que la Generalitat de Catalunya té sis-cents cinquanta anys es fomenta una llegenda que arrenca amb la restauració de la institució, l'abril de 1931. Sembla que va ser la comissió ministerial enviada a Barcelona per una República acabada de néixer qui va tenir la pensada. La proposta va quallar com a solució a l'encaix que es necessitava entre el govern de Madrid i el que Macià havia proclamat a Barcelona. D'aquesta manera va ressorgir una Generalitat que, fins aleshores, no havia format part de cap de les reivindicacions del catalanisme polític. El fet que hagués estat dissolta pels Borbons va resultar l'excusa perfecta per reivindicar-la en el període republicà. Passat el franquisme, amb la restauració de la democràcia i la transició, el mite de la continuïtat històrica es consolida.

Amb la guerra contra Castella com a catalitzador, les Corts, reunides a Montsó el 1363, aprovaren dos impostos nous, el

■ Casa de recaptació de les generalitats de Barcelona (c. sant Antoni)

■ Assalt a la ciutat de Mallorca. 1285-1290. MNAC.
Img@: Calveras, Mérida, Sagristà

Imatges del web de l'exposició.

dret de la bolla de plom i el d'entrades i eixides. En aquell any, a Pere III l'apressava disposar de diners. Els impostos aprovats, però, encara trigarien a donar fruit i el Cerimoniós no podia esperar, la qual cosa el va dur a endeutar-se (és a les Corts de Barcelona de 1364-65 on s'emet per primer cop deute públic). Amb l'endeutament va contribuir a promoure la consolidació d'unes finances públiques que van mantenir amb vida els dos nous impostos fins el 1714, perquè la necessitat de diners de la hisenda reial va ser contínua. La peculiaritat del cas català, segons apunta Pere Ortí, està en el fet que el comte no es va adreçar a un grup de banquers estrangers sinó que la solució va passar per vendre títols de deute als rics ciutadans del país.

Un patrimoni documental molt ric

La reconstrucció d'aquest moment de la història es recolza en un patrimoni documental molt ric. El professor d'història medieval de la UdG confirma aquest aspecte quan explica que «Catalunya disposa d'un dels millors arxius de Cancelleria d'Europa, i també de fons notariais i eclesiàstiques, que, potser no són els més antics, però que en conjunt formen un volum impressionant». A tall d'exemple, destaquen l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona o l'Arxiu Històric de Girona, en què es conserven milers de volums anteriors a l'any 1500, amb documents que es remunten al segle XIII. Encara més important és la quantitat que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que es defineix ell mateix com «una recopilación sin parangón para explicar la formación

L'exposició «El naixement de la Generalitat de Catalunya» descriu els orígens de la institució medieval i les causes que la van fer sobreviure més enllà del que esperaven els seus promotors.

Quan s'explica que la Generalitat de Catalunya té sis-cents cinquanta anys es fomenta una llegenda que arrenca amb la restauració de la institució, l'abril de 1931.

El debat i la rellevància d'un moment tan important, com el que envolta el naixement del Comú del General, podria quedar assegurat si no fos perquè la història medieval crida poc l'atenció dels especialistes.

de la Europa política y cultural que gestó el estado-nación», amb una col·lecció que supera els sis quilòmetres lineals de documents i vuitanta mil pergamins. I encara caldria sumar-hi els arxius diocesans i també els privats, aquests darrers en condicions desiguals pel que fa a la conservació i a la possibilitat d'accedir-hi.

El debat i la rellevància d'un moment tan important, com el que envolta el naixement del Comú del General, podria quedar assegurat si no fos perquè la història medieval crida poc l'atenció dels especialistes. En certa manera, ha quedat en un segon pla. Ortí ho matisa i ho relaciona amb l'evolució política que ha seguit el país. Posa com a exemple Jaume Vicens Vives o Pierre Vilar, que, en sintonia amb els temps que van viure, van evolucionar des dels estudis medievals cap a l'edat moderna i contemporània. L'abandonament dels estudis medievals per part dels científics adoba el camí per a la construcció de mites i llegendes. «Falta contrast, falta debat», es queixa.

Per saber-ne més:

<http://www.exponaixementgeneralitat.cat/>